

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. május 6.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németország),
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- tagadószó egybeírása,
- az ly- j tévesztése.)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1–1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5–0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-val kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az össze-sítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- **ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;**
- **ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.**

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni,

amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben*, a *Szaknyelv alkalmazása* és a *Források használata* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontra nem adható 1 és 4 pont, a hosszú feladatoknál a *Források használata* szempontra nem adható 1 és 5 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontra nem adható 1 és 6 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik).

A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (2) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a három esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
 - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
 - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A népvándorlás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) hun(ok)
- b) nomád (életmód) / nomadizmus
- c) B
- d) A

2. Középkori kereskedelem (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Firenze
- b) Velence
- c) Levantei / levantei (kereskedelmi útvonal) *(A Földközi-tengerre való utalás önmagában nem elegendő.)*
- d) Hanza(-kereskedelem)

3. IV. Béla uralkodása (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 6. b) 1. c) 3. d) 2.

4. A reformáció (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	I	H
a) A béke általános szabad vallásgyakorlatot engedélyezett a Német-római Császárságban.		X
b) A béke szövegében említett vallásszakadásra a huszita tanok miatt került sor.		X
c) A béke a német tartományurakat hatalmazza fel az engedélyezett felekezetek közti választásra.	X	
d) A béke Luther tanításainak elterjedését segítette.	X	

5. Végvári küzdelmek (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Esemény leírása	Helyszín sorszám
a) A magyar politikai elit jelentős része elesett az itt vívott ütközetben.	5.
b) A vár ostroma során mind a várvédő kapitány, mind az ostromló török szultán meghalt.	4.
c) A vár sikeres védelme több évtizedre megakadályozta a török további északi előrenyomulását.	2.
d) A vár ostrom nélküli megszállása után fontos közigazgatási központtá vált.	3.

6. Az Egyesült Államok alkotmánya (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3. b) 2. c) felvilágosodás d) 3.

7. A kiegyezés okai (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) A külföldi segítség / a forradalom kirobbanása bizonytalan volt. *vagy* Így el lehetett kerülni a fegyveres harcot. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)*
- b) A független Magyarország nem lett volna elég erős. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)*
- c) Az önkényuralom gátolta a gazdasági fejlődést. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)*

8. Az ENSZ (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Biztonsági Tanács
- b) Főtitkár
- c) Nemzetközi Bíróság
- d) Közgyűlés

9. Magyarország gazdasága (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Az infláció megszüntetése.
- b) A Magyar Nemzeti Bank létrehozása.
- c) Megszűnt a(z) Osztrák-Magyar Monarchia) közös pénzneme / Az utódállamok saját pénzt bocsátottak ki.
- d) Magyarország (népszövetségi) kölcsönt kapott.
(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

10. A szovjet felszabadítás és megszállás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) C
- b) A
- c) B
- d) A szovjet seregek megszállták Magyarországot. *vagy* A szovjet vezetés beavatkozott a magyar politikai életbe. (Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható. A forrásban szereplő állítások tagadása önmagában nem fogadható el helyes válaszként.)

11. A jelenkori népességrobbanás (Elemenként 1 pont, összesen 2 pont.)

Állítás	Afrika	Ázsia és Óceánia (Indiával és Kínával együtt)	Amerika	Európa	Egyik sem
a) Népességének nagysága 1950 és 2100 között várhatóan nem fog lényegesen változni, a társadalom elöregedését a jelentős mértékű bevándorlás ellensúlyozza.				X	
b) Az előrejelzések szerint népessége a XXI. században több mint háromszorosára fog nőni, ami a halálozások arányának várható csökkenésével magyarázható.	X				

12. Magyarország népesedése (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) A bevándorlók miatt kevésbé fogyott az ország népessége. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- b) A rendszerváltás (után megnyíltak a határok) / a Ceausescu-rendszer bukása / feszült helyzet Romániában. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- c) 1. Magyarország fejlettebb / gazdagabb *vagy* Magyarországon több a munkalehetőség / magasabb a kereset / jobbak az életkörülmények.
2. A bevándorlók (zömükben) magyar nemzetiségűek / anyanyelvűek *vagy* a magyarokat érő jogsérelem / üldöztetés.
(A két válasz bármely sorrendben elfogadható. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A felvilágosodás alapelvei (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a felvilágosodásnak az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatában megjelenő alapelveit, gondolatait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a törvények uralma érvényesül, az ártatlanság vélelemét veszik alapul).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatát 1789-ben adták ki, a francia forradalom során.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. felvilágosodás, emberi jogok, jogegyenlőség / törvény előtti egyenlőség, népfenség, hatalmi ágak.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényegi alapelvet, gondolatot a forrásból (pl. büntetést csak törvény rendelhet el, a törvénynek megismerhetőnek kell lennie, a vádlott az ítéletig ártatlannak vélelmezendő), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezáltal érvényesülne a törvények uralma, ez is biztosítja a jogi / törvény előtti egyenlőséget, ez kizárja az önkényt, jogi biztonságot teremt).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a felvilágosodásnak a Nyilatkozatban megjelenő alapelveit, és feltárja azok jelentőségét. T Rögzíti, hogy az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatában megjelentek az emberi jogok, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felsorolja az emberi jogokat: élet, szabadság, tulajdon; felsorol több szabadságjogot: pl. vallás- / lelkiismereti szabadság, szólás- / sajtószabadság; értelmezi a fogalmat: emberi mivoltunk miatti jogok, elidegeníthetetlenek; ezekhez társul a jogegyenlőség elve is; párhuzamot állít az amerikai Függetlenségi Nyilatkozattal). T Rögzíti a Nyilatkozatban megjelenő valamely politikai alapelvet (pl. népfenség, társadalmi szerződés, hatalmi ágak szétválasztása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. értelmezi a fogalmat, felsorolja a hatalmi ágakat, ez az alkotmányos berendezkedés alapja, szembeállítja az abszolutizmussal, utal Montesquieu hatására).	0–6 [nem adható: 1 és 4]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. Németország az első világháborúban (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Németország első világháborús vereségének okait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az antant seregek létszámfőlénye).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy az első világháború 1914 és 1918 között zajlott, és tisztában van az általa említett kérdések térbeliségével (pl. Franciaország megtámadása, Párizs elfoglalásának kudarca, Oroszország támadása Németország ellen, a gyarmatok jelentősége, Németország kétfrontos háborút vív).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. villámháború / állóháború, központi hatalmak, front / hátsószög, utánpótlás	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy Németország helyzetére vonatkozó tény a forrás alapján (pl. Németország jelentős létszámú sereget mozgósított, szövetségesei kisebb seregeket mozgósítottak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (az antant seregek létszámfőlényben voltak).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Németország vereségének általános okait, és rávilágít hátterükre. T Rögzít egy tény a frontokon elszenvedett kudarckra vonatkozóan (pl. nem sikerült Franciaország gyors lerochanása, Oroszország a háború kirobbanása után nem sokkal támadást intézett Németország ellen, Németország kétfrontos háborúra kényszerült, a háború végén Németország szövetségesei sorra kapituláltak, összeomlott a nyugati front), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a német vezetés nem számított elhúzódó háborúra / állóháborúkra, Németország a háború végén magára maradt). T Rögzíti egy tény az erőforrásokra vonatkozóan (pl. Németország viszonylag kevés gyarmattal rendelkezett, gyarmatait az antant seregek elfoglalták, az angolok blokáddal zárták le a tengeri utakat, az antant erőfőlényét	0–6 [nem adható: 1 és 4]

	növelte az Egyesült Államok gazdasági segítsége / hadba lépése), és megállapítja, hogy Németország a háború végére kimerült / erőforrások tekintetében alulmaradt az antanttal szemben. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. Hunyadi Mátyás adópolitikája (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Mátyás adópolitikáját és annak mozgatórugóit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a török elleni védekezésre hivatkozva rendszeresen beszedte a hadiadót).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Mátyás 1458–90 között uralkodott Magyarországon.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. (rendkívüli) hadiadó, kapuadó / füstpénz, harmincad / koronavám, jobbágy.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a törvénycikk lényegét (pl. egy forint adó jobbágytelkenként), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az eredetileg rendkívüli hadiadó Mátyás idején rendszeressé vált, ez adta jövedelmének zömét, ebből finanszírozta a zsoldos hadsereget).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Mátyás adópolitikájának további elemeit, és feltárja az adók jelentőségét, hatását. T Rögzíti Mátyás valamelyik másik adóreformját (pl. kapuadó helyett füstpénz, harmincad helyett koronavám), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megszűntek a korábbi mentességek, az adófizetés nem – kizárólag – telkenként, hanem – részben – családonként történt). T Rögzíti Mátyás bevételeinek nagyságrendjét (pl. meghaladták a korábbi és későbbi királyokét, nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedőek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fenntarthatóságuk kérdéses / vitatott, főleg a zsoldos seregre költötte, külpolitikai céljainak volt alárendelve, elsősorban jobbágyi terheket jelentett).	0–6 [nem adható: 1 és 4]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. Szent István államszervezete (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően István államszervező tevékenységét ismerteti. A válasz lényegre törően mutatja be a vármegyerendszert és a közigazgatást. Az elemzés feltárja a királyi hatalom egyéb intézményeit (pl. a tanács). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy I. István 997–1038 között uralkodott Magyarországon, és királlyá koronázására 1000 / 1001-ben került sor.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: pl. vármegye, várnépek, várjobbágy, ispán, király, pápa.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti az Intelmek részletének lényegét (pl. a főpapok a király főemberei, a főpapok nélkül a király nem uralkodhat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a főpapok a királyi tanács tagjai is voltak, fontos tisztségeket viseltek, ők irányították az udvar írásbeliségét, az egyház / a kereszténység legitímálta a királyi hatalmat, az államalapítással egyházalapítás is történt). T Rögzíti a legendarészlet lényegét (pl. István a pápától kapott koronát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel egyenrangúvá vált az európai uralkodókkal, elkerülte a császártól való függést, az egyház / a kereszténység legitímálta a királyi hatalmat, az államalapítással egyházalapítás is történt, a történelmi valóság különbözhetett a legenda tartalmától). T Rögzíti, hogy István ezüstdénárt veretett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a pénzverés királyi jog volt, megjelent már a pénzgazdálkodás, a pénzérme is a – keresztény – királyi hatalmat hangsúlyozta).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja az István által létrehozott államszervezetet, és feltárja annak működését. T Rögzíti, hogy az ország területét vármegyékre osztották, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. területükön királyi, egyházi és magánbirtokok voltak, nagyrészüket királyi birtok volt, egy-egy várispánság köré szerveződtek, vezetőjük a megyésispán volt, ezeken alapult a királyi közigazgatás / igazságszolgáltatás). T Rögzít egy további lényeges tény a vármegyrendszerrel kapcsolatban (pl. a hatalom alapját a várispánságok / várbirtokok képezték, az ispánok szedték be a királyi jövedelmeket / bíraskodtak a király nevében, a hadsereget a várjobbágyok alkották), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a megművelhető földek kétharmada királyi kézben volt, központjukat a vár jelentette, ezeken alapult a hadszervezet, ezek látták el a vándorló királyi udvart is, irányítója a várispán volt, ez tartotta el a várjobbágyokat, a várnép végezte a termelő munkát, ez emlékeztetett a frank / kora középkori államszervezetre). T Rögzít egy lényeges tény az államszervezés más területéről (pl. a király a tanács segítségével uralkodott, István törvényeket alkotott, megkezdődött az oklevélkiadás), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tanács tagjai a püspökök és ispánok voltak, a törvényeket a tanáccsal egyeztetve hozta a király, a törvények szilárdították meg a kereszténység helyzetét). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	0-10 [nem adható: 1 és 6]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. A jobbágyszabadság

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi jobbágyszabadságot mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a nemesek kárpótlásának megoldatlansága).	0-4

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a jobbágyfelszabadítást az áprilisi törvényekben mondták ki, amelyeket 1848. április 11-én szentesített az uralkodó.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. jobbágy, nemes, kárpótlás / örökváltság, polgári átalakulás.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényeges elemét (pl. Kossuth a nemesség kárpótlását sürgette; attól tartott, hogy vereség esetén a jobbágyoknak magukat kell majd megváltaniuk; a vereséggel is számolva veszélyben érezte a jobbágyok szabadságát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az áprilisi törvényekben állami kárpótlást ígértek a nemeseknek, Kossuth igyekezett visszavonhatatlanná tenni a jobbágyfelszabadítást).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a jobbágyfelszabadítást, és rávilágít jelentőségére, következményeire. T Rögzíti a jobbágyfelszabadítás tartalmának egy lényegi elemét (pl. a jobbágyok telkük tulajdonosává váltak, örökre felszabadultak az úrbéri függésből, megszabadultak az úrbéri terhektől), és tesz egy érdemi megállapítást a jobbágyfelszabadítás jelentőségével kapcsolatban (pl. ez volt a forradalom legjelentősebb eredménye, a szabadságharc leverése után sem vonták vissza, az érdekegyesítés megvalósítását / a polgári átalakulást szolgálta, a jobbágyok szabad állampolgárok lettek, teret nyertek a polgári tulajdonviszonyok). T Rögzít egy tényt a jobbágyfelszabadítás előzményeivel kapcsolatban (pl. a reformpártiak fő követelése volt, a március 15-én kinyomtatott 12 pont egyike volt, korábban törvényt hoztak az önkéntes örökváltság bevezetéséről), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemesek tartottak a jobbágyfelkeléstől, a jobbágyfelszabadítás polgári átalakulás alapvető kérdése volt, a reformkorban kevés jobbágy tudta megváltani magát); vagy rögzíti a jobbágyfelszabadítás egy gyakorlati következményét (pl. a nemeseknek jelentős veszteségeket okozott, a jobbágyok jelentős része nem jutott földhöz, a végrehajtás egyes helyeken összetűzésekhez vezetett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kárpótlás nem / csak később / részlegesen történt meg, sok volt a zsellér, a közös földek / majorságból bérelt földek utáni terhek miatt bontakoztak ki viták).	0–6 [nem adható: 1 és 4]

	<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. II. József (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően II. József uralkodását mutatja be. Ismerteti legfontosabb rendeleteit. Rávilágít uralkodásának jellemző vonásaira és megmagyarázza a felvilágosult abszolutizmus fogalmát. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti II. József uralkodásának évszámait (1780–1790), és utal arra, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és történelmi fogalmakat: pl. rendelet, birodalom, felvilágosult abszolutizmus, vallási türelem / türelmi rendelet.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. II. József maga dolgozta ki rendeleteit, uralkodásával alattvalóit akarta szolgálni, hivatalnokait is a közjó szolgálatára intette), és megmagyarázza a felvilágosult abszolutizmus fogalmát (pl. az uralkodó korlátlan hatalmának érvényesítése / rendeletekkel történő kormányzás a közjó / a modernizáció érdekében). T Rögzíti a jobbágyrendelet legalább két lényegi elemét (pl. II. József engedélyezte a parasztnak a szabad költözést, a parasztnak házasságát nem kötötte földesuruk engedélyéhez, a parasztnak számára lehetővé tette iskoláik / foglalkozásuk szabad megválasztását), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel csökkent a parasztnak kiszolgáltatottsága, a rendelet kiadását ösztönözte az erdélyi román parasztfelkelés, az uralkodó igyekezett szabad munkaerőt biztosítani az iparfejlődés számára, nem szabadította fel a jobbágyokat). T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. II. József visszavonta majdnem minden rendeletét, a rendektől a hadsereg számára szükséges újoncok és ellátás biztosítását várta), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. erre a lépésre a rendek ellenállása miatt került sor, az uralkodó a törökök ellen folytatott háború miatt került nehéz helyzetbe, ezzel lezárult a felvilágosult abszolutizmus időszaka).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja II. József rendeleteit és uralkodásának jellemző vonásait, és rávilágít hátterükre, következményeikre. T Rögzít egy tényt az abszolutizmusra vonatkozóan (pl. II. József nem koronáztatta meg magát magyar királlyá, nem hívott össze országgyűlést, rendeletekkel kormányzott) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. így nem kellett felesküdnie a rendi jogok tiszteletben tartására, célja a birodalom egységesítése volt, a Szent Koronát Bécsbe vitette, ezért nevezték „kalapos királynak”, több ezer rendeletet adott ki, ezzel felrúgta az udvar és a nemesség korábbi kompromisszumát). T Rögzíti a türelmi rendelet valamely elemét (pl. a protestánsok és görögkeletiek számára szabadabb vallásgyakorlatot biztosított, lehetővé tette számukra állami hivatalok betöltését), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a felvilágosodásra jellemző volt a vallási türelem, ez nem jelentett vallásszabadságot / vallási egyenjogúságot, korábban a hivatalnokok által kötelezően leteendő eskü szövege akadályozta a protestánsok hivatalviselését). T Rögzít egyet II. Józsefnek a rendi önállóságot sértő intézkedései közül (pl. a német nyelv államnyelvvé tétele, tíz igazgatási terület kialakítása, a nemesség megadóztatásának terve), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. célja a birodalom egységesítése volt, a latin nyelv hivatalos használatának megszüntetése mögött gyakorlatias indokok is álltak, a nyelvrendelet rendi ellenállást indított el / hozzájárult a nemzeti eszme megerősödéséhez / hozzájárult a nyelvújítás megindulásához, a közigazgatás átalakítása a nemesi vármegyék önkormányzata ellen irányult, az uralkodó az adóztatás előkészítésére népszámlálást és birtokösszeírást rendelt el). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	0-10 [nem adható: 1 és 6]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. A Rákosi-korszak ipar-fejlesztése (rövid)		
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak nehéziparának fejlesztését mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a túlzott iparosítás nem állt arányban az ország nyersanyagkészletével).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Rákosi-korszak 1948/49-től 1953/56-ig tartott és Magyarország a szovjet blokk része volt / a szovjet mintát követte.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdálkodás, ipar, gyár, kommunizmus.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényeges tény a diagram alapján (pl. az ipar / a nehézipar hozzájárulása a nemzeti jövedelemhez a korszakban növekedett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. eröltetett iparfejlesztés / nehéziparfejlesztés volt jellemző, ez nem felelt meg az ország adottságainak, az ipar / nehézipar túlméretezett lett, az adatok tükrözik a Nagy Imre korában bekövetkezett változásokat is).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a Rákosi-korszak nehéziparának fejlesztését, és feltárja annak jellemzőit és ellentmondásait. T Rögzíti, hogy a korszakban tervgazdálkodás folyt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ötéves tervek készültek, a tervek teljesíthetetlenek voltak, a cél a tervek túlteljesítése volt, a tervezés gazdaságtalan volt, a tervezést a Tervhivatal végezte). T Rögzíti a korszak ipar-fejlesztésének egy másik jellemzőjét (pl. a gyárak állami tulajdonban voltak, a fejlesztés célja a hadiipar növelése volt, a fogyasztási cikkek termelését nem ösztönözték, munkaversenyt folytattak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindez kommunista / marxista / sztálinista alapelvek alapján történt, önellátásra törekedtek, az életszínvonal stagnált / csökkent, a tőkét a mezőgazdaságból vonták el / a kollektivizálással biztosították, ezzel növelték a munkaidőt / Sztahanov-mozgalomnak nevezték).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. Életkörülmények az 1960–70-es években		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az 1960–70-es években jellemző életkörülményeket mutatja be. Ismerteti az életkörülmények javulásának fő összetevőit. Rávilágít a politika és a mindennapok világának kapcsolatára. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Utal arra, hogy az 1960–70-es évek a Kádár-korszak részét jelentik, és erre a korszakra jellemző új jelenségeket, változásokat mutat be.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és történelmi fogalmakat: pl. életkörülmények, lakásépítés, elnyomás, szabadságjogok.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a lakások nagyságának és komfortfokozatának növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. háttérben az állt, hogy számos új lakás épült a korszakban; a változás összefüggött a panel-lakótelepek építésével; a lakások zsúfoltsága csökkent). T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. autópályák épültek, nőtt az autós forgalom), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nőtt a személygépkocsik száma, felgyorsult a közlekedés, először Budapest és a Balaton között épült autópálya, az autópályaépítések hozzájárultak a belföldi turizmus fellendüléséhez). T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a korszakra jellemző volt a hétvégi házak építése, a politikától való elfordulás), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korszakban megtörték a politikai semlegességet, a jólét biztosításával igyekeztek elhallgattatni a rendszerrel szembeni kritikát, karikatúra a kádári alku lényegét mutatja be).	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a Kádár-kori életkörülményeket, és feltárja ezek háttérét. T Rögzíti az életkörülmények javulásának legalább két – a forrásokban nem szereplő – összetevőjét (pl. javult az ételkészítés-ellátás, terjedt az üdülés szokása nőtt az iskolázottság, kiépült a bölcsőde- és óvodahálózat, az állam szociális ellátásokat biztosított), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az ételkészítés-ellátás javulásához hozzájárult a háztáji engedélyezése,	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	kedvezményes üdülési lehetőségeket biztosítottak a munkavállalóknak, főként az általános iskolát elvégzők aránya nőtt, a bölcsődék és óvodák építését a nők munkavállalása tette szükségessé, igyekeztek ösztönözni a gyermekvállalást, a magas állami kiadások hosszabb távon az államadósság növekedésével jártak, a korszakra jelemező megnevezés a „gulyáskommunizmus” / „fridzsiderszocializmus”). T Rögzíti valamely új – a forrásokban nem szereplő – technikai vívmány elterjedését (pl. mosógép, porszívó, televízió) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nőtt a szabadidő, a reálbérek növekedése lehetővé tette a tartós fogyasztási cikkek vásárlását). T Rögzít egy – a forrásokban nem szereplő – tény az elnyomás mértékének változására vonatkozóan (pl. nem állították vissza az ÁVH-t, megszűntek az internálások / koncepciók perek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. megszűnt a terror, az alapvető szabadságjogok enyhébb mértékben / továbbra is sérültek, a rendszerellenes tevékenységet büntették). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

6. feladat:

2. feladat: Száray Miklós: Történelem II.

16. feladat: hu.wikipedia.org